

การสร้างนิสัยให้คิดนอกกรอบ

ลมิศ วัฒนกุล

นิสัย หมายถึง ความประพฤติที่เคยชิน ดังนั้น การสร้างนิสัยจึงต้องทำให้เกิดความประพฤติที่เคยชินจนติดเป็นนิสัย ด้วยการวางแนวทางในการปฏิบัติตนหลากหลายวิธี สุดแต่วิธีใดจะให้ผลต่อการประพฤติอย่างสอดคล้องกับนิสัยของแต่ละบุคคลที่มีการสั่งสมและหล่อหลอมนิสัยมาต่างกัน ทดลองสร้างนิสัยของตนหลายๆ วิธีและนำมาเปรียบเทียบกันว่า วิธีใดจะเหมาะสมกับตนเอง โดยไม่ผูกติดกับวิธีใดวิธีหนึ่ง เพียงเพราะเห็นว่าทำได้ง่ายกว่าวิธีอื่นๆ

โดยทั่วไปเราอาจสร้างนิสัยที่เอื้อต่อการคิดนอกกรอบ ดังนี้

1. **คิดหลายแง่มุม** เป็นการคิดที่อิสระไม่ยึดติดกับความคิดด้านใด ด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านบวก หรือด้านลบ คิดให้มากมุมมองเข้าไป เท้ากับเป็นการสำรวจความคิดอย่างกว้างขวาง โดยไม่ด่วนสรุปว่า ความคิดใดจะเป็นไปได้ หรือไม่ได้ ในทันทีที่คิดขึ้นมา จะต้องคิดในทุกๆ โอกาสและสถานการณ์ตามจังหวะต่างๆ ที่จะช่วยให้เกิดมุมมองหลายด้านตามสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป

การได้แลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลต่างๆ ทั้งที่มีแนวคิดต่างกันและแนวคิดที่ต่างกับตนเพียงประการเดียวไม่เป็นการเพียงพอ จะต้องรับฟังความคิดซึ่งขัดแย้งกับตน โดยไม่ถือว่ามีผู้ซึ่งคิดต่างจากตนเป็นศัตรู หรือฝ่ายตรงข้าม การรับฟังและคิดพิจารณาในทางตรรกะ อาจเป็นผลให้เรายอมรับในความคิดที่ไม่ตรงกับความคิดที่เราเชื่อแต่เดิม ซึ่งเราอาจจะต้องรับฟังและเปลี่ยนความคิดตามที่ผู้อื่นเสนอ การรับฟังจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างนิสัยให้คิดนอกกรอบตามหลักสุตมยปัญญาที่หมายถึงปัญญาอันเกิดจากการฟัง

2. **รับฟังความคิดที่แตกต่าง** การเปิดกว้างในการคบหากับผู้ซึ่งมีความคิดแตกต่างกับตนเพียงประการเดียวไม่เป็นการเพียงพอ จะต้องรับฟังความคิดซึ่งขัดแย้งกับตน โดยไม่ถือว่ามีผู้ซึ่งคิดต่างจากตนเป็นศัตรู หรือฝ่ายตรงข้าม การรับฟังและคิดพิจารณาในทางตรรกะ อาจเป็นผลให้เรายอมรับในความคิดที่ไม่ตรงกับความคิดที่เราเชื่อแต่เดิม ซึ่งเราอาจจะต้องรับฟังและเปลี่ยนความคิดตามที่ผู้อื่นเสนอ การรับฟังจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างนิสัยให้คิดนอกกรอบตามหลักสุตมยปัญญาที่หมายถึงปัญญาอันเกิดจากการฟัง

3. **เปิดรับความคิดจากรอบด้าน** เป็นการเปิด

ช่องทางให้เกิดการสื่อสารจากหลายทิศทาง ทั้งด้านแนวตั้งจากบนลงล่าง หรือจากล่างสู่บน รวมทั้งการรับการสื่อสารทางความคิดจากด้านข้าง

การสื่อสารทางความคิดในรูปแบบต่างๆ ทั้งการพบปะ สนทนา การประชุมกลุ่มย่อย การประชุมเชิงปฏิบัติการ ไปจนถึงการประชุมใหญ่ ล้วนเป็นโอกาสให้ได้รับความคิดจากรอบด้าน เพราะโดยทั่วไปการสื่อสารจากบนลงล่าง คือ การสื่อสารจากผู้บังคับบัญชาไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา มักจะเป็นในรูปแบบของคำสั่งมากกว่าการขอความคิดเห็น ในทางกลับกัน การสื่อสารจากล่างสู่บน คือ การสื่อสารจากผู้ใต้บังคับบัญชาไปยังผู้บังคับบัญชา มักจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย เพราะส่วนใหญ่จะเป็นการเสนอความคิดเห็นตามที่ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้

การสื่อสารจากด้านข้าง คือ การสื่อสารจากบุคคลที่อยู่ในระดับเดียวกันจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้มาก เราจึงไม่ควรละโอกาสที่จะเปิดรับความคิดเห็นให้ได้มาก เพื่อการพิจารณาเลือกตัดสินใจ

4. มุ่งแสวงหาความคิดใหม่ ๆ เป็นการเก็บเกี่ยวความคิดจากเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเราทำให้เกิดขึ้น

เหตุการณ์และสถานการณ์ที่เป็นไปตามธรรมชาติจะเป็นไปตามช่วงเวลาต่างๆ ตามฤดูกาล หรือเทศกาล เช่นการจัดงานประจำปี ซึ่งจะมีบุคคลที่มีความคิดหลากหลายร่วมแสดงความคิดเห็น ถึงรูปแบบของการจัดงานและวิธีการจัดงาน จึงเป็นโอกาสให้ได้รับฟังความคิดเห็นที่มีผู้นำเสนอ

ส่วนเหตุการณ์ที่เราสร้างขึ้นเอง สามารถจัดให้มีขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ต่างๆ กัน การจัดปาฐกถา การจัดสัมมนา เพื่อหาข้อแก้ปัญหามากมาย ก็จะได้รับฟังความคิดเห็นใหม่ๆ จากบุคคลหลากหลายอาชีพและมีสถานภาพต่างกันไป

5. กล้ารับความเสี่ยง เป็นการทำที่เราจะต้องสร้างนิสัยที่ชอบความท้าทายและพร้อมจะรับในผลที่เกิดขึ้นจากการคิดและทำที่อาจมีผลดี หรือผลร้าย

การคิดนอกกรอบย่อมมีความเสี่ยงจากการที่คิดและทำอยู่เดิม ผู้ซึ่งเตรียมตัวเองที่จะคิดนอกกรอบจึงควรสร้างนิสัยที่พร้อมจะรับกับความเสี่ยง หากมีความหวาดกลัวไปทุกเรื่องก็คงไม่มีทางที่จะคิดนอกกรอบได้

6. พร้อมรับคำวิจารณ์ เป็นสิ่งที่ต้องเตรียมใจไว้ เพราะความคิดที่แปลกใหม่ ผู้ซึ่งไม่มีความคุ้นเคย หรือได้รับความคิดใหม่นี้มากก่อนย่อมจะตั้งข้อสงสัยไว้ก่อนในหลายๆ ทาง รวมทั้งจะมีคำวิจารณ์มากมาย ส่วนใหญ่จะเป็นไปในทางลบ หรือไม่เห็นด้วย ตั้งแต่ไม่เห็นด้วยเล็กน้อย ไปจนถึงไม่เห็นด้วยโดยสิ้นเชิง

ผู้ซึ่งจะคิดนอกกรอบจึงต้องฝึกให้มีนิสัยพร้อมรับคำวิจารณ์ทั้งที่มีเหตุผลและใช้อารมณ์ มิฉะนั้น จะเกิดการโต้แย้งจนทำให้ไม่กล้าที่จะคิดนอกกรอบในเรื่องต่างๆ อีกต่อไป

7. อย่าด่วนสรุป เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้คิดนอกกรอบจะต้องไม่รีบสรุปความคิดใดๆ ที่เกิดขึ้นว่าจะดี ไม่ดี ใช้ได้ผล หรือไม่เพียงใด เพราะหากด่วนสรุปความคิดที่เกิดขึ้นทันที ทันใดก็จะเกิดความชะงักงัน ไม่กล้าที่จะคิดต่อ เพราะกลัวผลร้ายจะเกิดขึ้นกับตน หากนำเสนอความคิดนั้นต่อบุคคลต่างๆ หรือสาธารณชน

ผู้ซึ่งจะคิดนอกกรอบต้องสร้างนิสัยที่จะพิสูจน์ความเป็นไปได้และความถูกต้องในความคิดนอกกรอบด้วยการใช้วิจารณ์ญาณไตร่ตรองแทนที่จะชิงสรุปความคิดใดที่ผุดขึ้นมาในทันทีทันใด

